

7. *Флад К.* Политический миф. Теоретическое исследование ; [пер. с англ. А. Георгиева]. – М. : Прогресс-Традиция, 2004. – 263 с.
8. *Гуревич П. С.* Философская антропология. – М. : Вестник, 1997. – 443 с.
9. *Попович М. В.* Міфологія в суспільній свідомості посткомуністичної України // Дух і літера. – 1998. – № 3-4. – С. 57-68.
10. *Лацис О.* Сказка нашего времени // Известия. – 1988. – № 107. – С. 3.
11. *Даниленко А. О.* Політичний міф як чинник маніпулятивного впливу. // Політологічний вісник : зб-к наук. праць. – К., 2005. – Вип. 19. – С. 178–186.
12. *Цуладзе А.* Политическая мифология. – М. : ЭКСМО: Алгоритм, 2003. – 382 с.
13. *Малахов В. А.* Міф про міф. Національна міфологія як тема сучасної міфотворчості // Дух і літера. – 1998. – № 3-4. – С. 76–83.
14. *Евгеньева Т. В.* Архаическая мифология в современной политической культуре // Полития. Анализ. Хроника. Прогноз. – М., 1999. – № 1 (11). – С. 33-47.

Полисаев О. П. Национальные и политические мифы в постиндустриальном обществе.

Миф в индустриальном обществе рассматривается как специальный вид манипулятивных технологий, анализируется рациональный и иррациональный круг детерминант общественной жизни.

Ключевые слова: социальная мифология, национальный миф, политизация мифа, идея, групповое сознание, рационализм, иррационализм.

Polysaev O. P. National and political myths in post-industrial society.

Myth of the industrial society is analyzed as a special kind of manipulative technologies; rational and irrational terms of determinants of public life are also analyzed.

Keywords: social mythology, a national myth, the politicization of the myth, the idea, group consciousness, rationality, irrationality.

Ващенко К. О.

**КРИТЕРІЙ ВИЗНАЧЕННЯ ТА ПРИНЦИПИ ЗДІЙСНЕННЯ
ПОЛІТИЧНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ**

У статті аналізуються принципи здійснення політичного прогнозу.

Ключові слова: принципи: альтернативності, системності прогнозування, синергетичний, безперервності прогнозування, верифікації, синтетично-плюралістичний, єдності і комплексності, цілі, адекватності, об'єктивності, наукової обґрунтованості.

Український соціум, його політична система здійснюють грандіозний поворот у бік демократичних цінностей, гуманітарних пріоритетів, культури миру і взаємовигідного співробітництва на міжнародній арені. Долаючи рудиментні тоталітарні підходи, форми організації політичної життєдіяльності, наше суспільство стає на шлях загальноцивілізаційного розвитку. Очевидно, що без відповідного аналізу наявних та історично обумовлених можливостей здійснення подібних трансформацій це видається справою надто ризикованою, якщо й узагалі можливою. Те саме стосується політичного прогнозу. Які б скептичні зауваження не висловлювались щодо тих або інших прогнозів, у будь-якому випадку в політиці виграють ті, хто до прогнозів дослухається, намагаючись досягнути їх підстави, зрозуміти логіку обґрунтування, виявити сутність і скерованість. Відтак, політичний аналіз і прогнозування стають необхідними чинниками ефективного політичного процесу. Обґрунтований політичний аналіз і вдалий політичний прогноз забезпечують реалістичне бачення дійсності й відповідно формують підстави для прийняття рішення з розумінням того, що саме діється або має здійснитись.

Проблематика політичного аналізу і прогнозування відображена у публікаціях провідних зарубіжних та вітчизняних вчених, присвячених методології політичних досліджень та політичної практики. Серед методологічно значимих праць вітчизняних вчених автором виділяються публікації В. Андрущенка, О. Бабкіної, В. Бебика, І. Бутовської-Ілюшко, А. Гальчинського, М. Головатого, В. Горбатенка, О. Кіндратець, Л. Кочубей, В. Кременя, І. Кураса, Ю. Левенця, В. Литвина, В. Матвієнка, М. Михальченка, В. Ребкала, Ф. Рудича, Д. Табачника, С. Телешуна, В. Тертички, В. Ткаченка, Ю. Шаповала, Ю. Шемшученка, П. Шляхтуна та ін. Зарубіжний досвід розробки досліджуваної тематики представлений працями таких вчених, як П. Абурден, Р. Арон, Д. Белл, З. Бжезинський, А. Віддавскі, Д. Веймер, А. Вайнінг, Р. Даль, М. Гайдеггер, Д. Істон, Г. Кан, Г. Ласуелл, Л. Мемфорд, Дж. Нейсбіт, Ф. Поллак, Дж. Сорос, У. Уільямс, С. Поттон, О. Тоффлер, Ф. Фукуяма та ін.

Отже, *метою дослідження* є розробка критеріїв визначення та принципів здійснення політичного прогнозування.

Під прогнозом у науці мають на увазі “імовірнісне науково обґрунтоване судження про перспективи, можливі стани того чи іншого явища у майбутньому чи про альтернативні терміни його існування” [1, 5]. Звідси можна зробити висновок, що політичне прогнозування – це процес науково-обґрунтованого припущення про можливі шляхи розвитку політичних подій у майбутньому, розробки

рекомендацій для практичної діяльності в умовах дійсності. Метою політичного прогнозування є підвищення ефективності та результативності прийнятих політичних рішень, запобігання небажаному розвитку політичних процесів.

Політичне прогнозування передбачає: по-перше, проектування в політичній сфері, розроблення політичних сценаріїв – проектів майбутнього політичного буття, за якими передбачається або планується розвиток подій у певному суспільстві; по-друге, здатність до політичного передбачення окремо взятої особи або групи індивідів за допомогою інтуїції, знання, інтелектуального чи соціального проектування на основі сукупного досвіду.

Важливу роль у складанні політичних прогнозів відіграють дослідження громадської думки, соціологічні опитування, дані яких є особливо важливими в періоди політичних виборів на різних етапах їхнього проведення. Адже громадська думка – різновид колективного судження, в якому у формі оцінки, ствердження чи засудження виражається ставлення масової свідомості до певних соціально значущих проблем (у тому числі й до проблем майбутнього суспільно-політичного розвитку). Враховуючи здатність громадської думки різнобічно впливати на свідомість і практичну діяльність людей, регулювати їх соціальну поведінку, в контексті політичного прогнозування велике значення має опанування мистецтвом її формування. Для цього, на думку В. М. Шевченка, необхідно насамперед правильно і своєчасно визначити завдання, проблеми, потреби колективу і сприяти їх обговоренню [2, 200–203]. Залежно від наявної в політичних прогнозах картини майбутнього вони спонукають людину або активно прагнути до нього, або протидіяти йому, або пасивно чекати на нього. Тому будь-який політичний прогноз має як науково-пізнавальний зміст, так і певне ідеологічне призначення.

Проте у будь-якому випадку намагання зазирнути у завтрашній день означає прагнення подолати невизначеність майбутнього. Останнє спонукає вчених, політиків до створення різноманітних програм розвитку суспільства, його модернізації. Зазначене є свідченням того, що політичне прогнозування наділене двома основними функціями – ідеологічною та пізнавальною. Власне між цими двома функціями політичні прогнози завжди й коливаються, подібно до годинникового маятника. При цьому кожен прогноз розробляється з метою запобігання небажаним наслідкам вірогідного розвитку подій з тим, щоб спрямувати їх у бажане річище.

Слід додати, що ефективне політичне прогнозування можливе

лише за умови постійного коригування прогнозів з урахуванням найновішої інформації. Прогнозування не можна розглядати як безумовну констатацію, що характеризується дієсловами “буде”, “станеться”. Воно має розглядатися як умовна, інструментальна діяльність, що вкладається у формулу: “може бути або станеться за певних умов”.

Отже, прогноз у галузі політики виступає не стільки в ролі традиційного пророцтва, скільки технологією, яка вказує, за яких саме умов і за допомогою яких засобів можна досягнути певного стану бажаного майбутнього.

Особливим різновидом політичного прогнозування виступає державне прогнозування розвитку. Під цим терміном ми розуміємо науково обгрунтоване передбачення напрямів і тенденцій розвитку країни, окремих галузей економіки (сфер діяльності) або окремих адміністративно територіальних одиниць у майбутньому.

Продуктом державного прогнозування є прогнозні документи – документи, в яких на основі економічного і соціально-політичного аналізу попереднього періоду та припущень щодо змін у зовнішньому середовищі та відповідно до положень стратегічних документів (стратегій, доктрин, основних засад, основних напрямів) викладаються передбачення якісних і кількісних показників, що характеризують розвиток країни, окремих галузей (сфер діяльності), окремих адміністративно-територіальних одиниць, альтернативні шляхи і строки досягнення цього стану, а також сценарії та моделі розвитку. Прогнозні документи є засобом обгрунтування вибору тієї чи іншої стратегії та прийняття програм, планів, проєктів органами законодавчої і виконавчої влади, органами місцевого самоврядування щодо регулювання соціально-економічних процесів.

У сучасному політичному аналізі та прогнозуванні майбутнього застосовується широкий і різноманітний арсенал наукових загальних і спеціальних методик, логічних і технічних засобів пізнання. Відповідно до цього політичний аналіз та прогноз як важливий елемент управління суспільством має базуватися на певних принципах, що дають змогу оптимально підійти до розуміння сегментів політичного життя.

На думку В. Горбатенка, в цілому можна визначити такі основні принципи здійснення політичного аналізу та прогнозування: принципи альтернативності, системності прогнозування, синергетичний принцип, принципи безперервності прогнозування, верифікації (перевірки) [3, 46–55]. Відразу зауважимо, що синергетичний принцип вважаємо за доцільне переосмислити у площині методологічних

підходів, а не у площині принципів. Справа в тому, що, на наше переконання, принципи повинні застосовуватись у всіх без винятку видах політичного прогнозу, тоді як методологічні підходи можуть бути як взаємодоповнювальними, так і альтернативними. Водночас пропонуємо розширити перелік принципів, запропонований В. Горбатенком. На нашу думку, до зазначеного переліку доцільно додати: 1) синтетично-плюралістичний принцип; 2) принцип єдності і комплексності; 3) принцип цілі; 4) принцип адекватності; 5) принцип об'єктивності; 6) принцип рівності; 7) принцип наукової обгрунтованості.

Крім того, виокремлені цим науковцем принципи, на нашу думку, потребують певних коректив і доповнень.

Принцип альтернативності, на думку В. Горбатенка [3, 46], пов'язаний із можливістю розвитку політичного життя за різними траєкторіями, за умови різних взаємозв'язків і структурних відносин. Цю думку обгрунтовує на фундаментальному рівні Н. Луман, коли розглядає владу як засіб здійснення комунікації, покликаний збільшувати її варіативність, а саме – “підвищувати ймовірність виникнення раніше неймовірних селективних зв'язків” [4, 24]. Альтернативність, водночас, у жодному разі не можна плутати з вірогідністю, яка теж виходить із передбачення можливості якісно різних варіантів розвитку політичних подій. Але якщо, на думку В. Горбатенка, саме принцип альтернативності обумовлений таким якісним розмаїттям, то вірогідність також його не заперечує. Інша річ, що доволі відносну характеристику якісного розмаїття (наприклад, китайцям усі європейці видаються на одне обличчя і навпаки, хоча всередині кожної групи є суттєві зовнішні відмінності) принцип альтернативності висуває на перший план і підкреслює відмінності, подаючи їх як майже несумісні, а принцип вірогідності вводить інший критерій – наприклад, опору на відомі закономірності розвитку (чим вона очевидніша, тим імовірніші майбутні події). Ось чому головне завдання реалізації принципу вірогідності полягає у відмежуванні здійснення варіантів від явно утопічних, адже, на наш погляд, він допомагає серед усіх можливих альтернатив обирати реальні.

Принцип вірогідності також допомагає звернути увагу на те, що принцип альтернативності теж відсилає до вивчення реальних закономірностей. Тому В. Горбатенко справедливо зауважує, що джерелом появи альтернатив можуть бути якісні зрушення в умовах різних соціально-політичних змін, наприклад, у процесі переходу до нового політичного курсу. За складних перехідних політичних ситуацій необхідно пам'ятати, що один і той самий результат може

бути зумовлений різними причинами. А отже, необхідно враховувати плюралістичність причин і плюралістичність наслідків. Ці думки підтверджуються аналізом плюралістичності причин і наслідків кожної події як основи соціального детермінізму, запропонованим Н. Луманом як універсальний для всіх суспільств [5, 9–32]. Це дає додаткові підстави погодитись із висновком В. Горбатенка, що принцип альтернативності діє не тільки як загальнодемократичний, плюралістичний, а й як цілеспрямований засіб досягнення нормативно визначеної мети або пошуку певних тенденцій суспільно-політичного розвитку.

Принцип системності прогнозування В. Горбатенко розглядає як такий, що подає політику, з одного боку, як єдиний об'єкт, а з другого – як сукупність відносно самостійних напрямів (блоків) прогнозування [3, 46–47]. Цей принцип дає змогу отримати цілісну модель досліджуваного об'єкта в усій сукупності його прямих і зворотних, ієрархічних та координаційних зв'язків, визначити й виокремити його основні системні ознаки: елементний склад, структуру, мету, зміст, функціонування, способи реалізації. Слід усе ж проблематизувати цю, безумовно, слушну думку згаданого автора, адже існує декілька моделей самої системності у соціальному пізнанні. Зокрема, Н. Луман виявляє щонайменше економічну, правову, кібернетичну та декілька політичних системних моделей [5, 55-165]. Одна з найважливіших вимог системного принципу щодо аналізу соціально-політичних процесів – дослідження певної соціальної системи в сучасних умовах, на думку В. Горбатенка, є неможливою без виходу за її межі. Такий підхід здатен змінити не тільки спосіб мислення, а й практичні дії у процесі реформування суспільного організму. Невиконання принципу виходу за межі старої системи, небажання подолання відомого набору стереотипних уявлень зумовлюють, як правило, замість модернізації суспільства її видимість. Варто доповнити і продовжити думку В. Горбатенка у тому сенсі, що вихід за межі певної системи не означає виходу за межі системного мислення, оскільки реальну альтернативу певній соціальній, і в тому числі політичній, системі може представляти лише інша соціальна (політична) система. В усіх інших випадках матимемо або ж руйнування самого соціального (політичного) організму, або повернення до старої системи – явне чи приховане.

Особливої актуальності застосування системного принципу дослідження набуло у суспільствах, які стали на шлях модернізації. Якщо у традиційних суспільствах пізнання кожної окремої його складової не потребувало обов'язкового співвіднесення з іншими

частинами та соціальним цілим (достатньо було врахування традицій, на які спирається цей феномен), то у суспільствах модернізаційних з постійним співіснуванням декількох моделей систематизації соціального життя (подекуди альтернативних, представлених, зокрема, у програмах різних політичних сил), без застосування системного принципу не лише важко з'ясувати справжню соціальну функцію окремого соціального явища, але й практично неможливо співвіднести його з іншими соціальними явищами.

Тому В. Горбатенко справедливо зауважує [3, 47], що прогнозування соціально-політичних процесів потребує, з одного боку, врахування історичного досвіду і традицій конкретно взятого суспільства, а з другого боку, логіка застосування системного методу пов'язана із врахуванням системних характеристик суспільства, передусім – цивілізаційного досвіду, який свідчить, що модернізація охоплює всі сфери суспільства.

Сучасні теоретики разом із політичним вирізняють соціальний, економічний, культурно-духовний та інші різновиди модернізації [7, 40-58]. Політична модернізація із притаманною їй власною специфікою, на думку В. Горбатенка, виступає синтезуючою щодо названих типів [3, 47], тоді як М. Михальченко вважає, що вона може мати як цілісносистемний, так і внутрішньосистемний характер, торкаючись або всієї політичної системи, або лише її частин [7, 47], доволі стримано висловлюючись щодо загальносуспільного характеру політичної модернізації. В. Горбатенко звертається до того аргументу, що однією з основних її характеристик є забезпечення структурних та якісних змін не лише в політиці, а й у соціальній, економічній, культурно-духовній та інших сферах, створюючи цим самим умови для збереження стабільності та внутрішньої консолідації суспільства як політичного чинника.

Синтетично-плюралістичний принцип, на нашу думку, слід вести для доповнення принципу системності. В. Горбатенко не виокремлює його як принцип, фактично надаючи властиві йому функції принципу системності. Водночас тут містяться характеристики, які сам згаданий автор визначає як такі, що виходять за межі класичного уявлення про системність [3, 47]. Так, щоб передбачити пріоритети й основні параметри модернізаційного процесу певного (в даному разі українського) суспільства, слід, на його думку, неодмінно вийти за межі політичної сфери й спробувати розглянути цей процес у значно ширшій, а саме – універсальній перспективі. А це, як він справедливо зауважує, об'єктивно передбачає суттєве підкріплення політологічного аналізу матеріалами з інших

наук – історії, економічної теорії, правознавства, філософії, соціології, адже плюралізм у такому разі полягає в намаганні охопити якомога ширше наукові здобутки.

Якою ж може бути основа для такого міждисциплінарного і наддисциплінарного підходу? На наш погляд, лише філософською. Адже плюралістичний характер будь-якого підходу, як слушно підкреслює О. Погорелов, спирається на філософію, яка “є плюралістичною з моменту свого виникнення” [8, 5].

Яскравим прикладом зі сфери політичного аналізу і прогнозування, як точно зазначив В. Горбатенко, є методологічний підхід М. Дюверже, який у своїх дослідженнях держави й суспільства пропонує поєднати юридичний і політичний види аналізу. Таке поєднання не лише дає змогу вивчати політичні інститути, регламентовані правом, і ті, що правом повністю або частково ігноруються, але й уможливує вивчення політичних інститутів, регламентованих конституцією, законами, не тільки в юридичному, а й у політологічному аспекті [3, 47]. Отже, від поєднання, властивого двом наукам, видів аналізу виграють обидві.

Водночас неможливо розглядати суспільство та його інститути як предмет однієї окремої науки і навіть як предмет науки загалом. Надзвичайно важливо чітко визначити межі, які відокремлюють різні суспільні та гуманітарні дисципліни. Тим самим наука досягає гарантованості досягнутих нею даних у певному предметному полі. Багато уваги цьому приділив К. Поппер, який увів надзвичайно важливий з цієї точки зору принцип фальсифікації наукових знань, що виявляє їхню неадекватність за межами власного предметного поля [7, 159]. Багато зусиль доклав К. Поппер для того, щоб адаптувати цю свою наукову позицію до публічного політичного дискурсу.

Не піддаючи сумніву важливість юридичних феноменів серед суспільних явищ, наголошує В. Горбатенко, слід звернути увагу на те, що у праві слід розрізняти те, що є ефективним для застосування, і те, що не є таким. Закон, юридична норма, конституція є не відображенням реального, а спробою впорядкування реального, спробою, яка ніколи не вдається повністю [6, 35-56]. Тим самим сфери застосування політичного і правового ніколи не збігаються повністю, а особливо – у часи трансформацій. Це означає, що політичне втрачає свою силу (легітимність) у сфері права, а правове не може набути сили (не виконується) у сфері політики. Звичайно, це не означає повного розриву політики і права, але означає необхідність віднаходження третьої (вищої) позиції, яка має бути в праві і в змозі узгодити політичне з правовим. Така третя позиція повинна базуватися, на наш

погляд, якраз на синтетично-плюралістичному принципі, який кожна з окремих наук може приймати лише дуже обмежено.

Принцип безперервності прогнозування, на думку В. Горбатенка [3, 49-50], передбачає коригування прогностичних розробок з надходженням нової інформації, а також контроль за домінуванням певних тенденцій у розвитку політичних подій, політичної ситуації. Цей принцип у процесі здійснення прогнозу передбачає процедуру так званого проміжного огляду, необхідну для забезпечення своєчасної зміни оперативної політики, заснованої на безпомилковому прогнозі. Такий проміжний огляд не є простою емпіричною процедурою, а передбачає, з одного боку, необхідні методичні і методологічні навички, знання базової концептуальної моделі, на основі чого здійснюється попередній (базовий) політичний аналіз. З другого боку, проміжний огляд передбачає достатню теоретичну компетентність для того, щоб мати належні уявлення щодо можливих альтернатив здійснення політики і адекватної оцінки ступеня необхідності зміни наявного політичного курсу на інший. Проміжний огляд дає можливість модернізувати прогноз, залучаючи до нього інші події та здійснюючи перевірку джерел прогнозування і методології. Для здійснення цих завдань і наукового забезпечення проміжного прогностичного огляду необхідні ґрунтовні наукові розробки на зразок тих, які пропонують А. Моль [10] та Ю. М. Плотинський [11].

Виділяють різні умови, за яких проміжний огляд може викликати корективи у здійсненні політики: передусім розрізняють роботу з короткостроковими і довгостроковими прогнозами. За короткострокових прогнозів безперервність, а точніше систематичність їх відстеження, як правило, має обов'язковий характер і закладається у саму схему їх поетапного здійснення. Суттєва модернізація як короткострокового, так і довгострокового прогнозу, як справедливо зауважує В. Горбатенко [3, 50], відбувається за умови надходження нової інформації або виникнення певної надзвичайної події. Перегляд довгострокових прогнозів здійснюється в разі зміни базових даних, офіційної статистики, несподіваного руху вперед або відкоту назад унаслідок політичного реформування суспільства. Гнучке реагування на зміни через проміжний огляд дає можливість виправляти помилки й забезпечувати результативність політичних прогнозів, передбачати реальні наслідки політичних рішень. Отже, принцип безперервності прогнозування, хоча й реалізується переважно через процедуру проміжного огляду, залучає в себе також елементи практично усіх інших принципів аналізу і прогнозування.

Принцип верифікації (перевірки) спрямований, насамперед, на визначення достовірності напрацьованого прогнозу. Втім, достовірність є лише метою застосування цього принципу, тоді як для його розуміння слід звертати увагу на теоретичні засоби досягнення цієї мети. Так, відомі українські дослідники С. Кримський, В. Пилипенко і Ю. Салюк стверджують, що цей принцип ґрунтується на трьох методологічних засадах прогнозування – достовірності, точності й обґрунтованості. Досягти надійних висновків про майбутнє можна тільки тоді, коли вдасться верифікувати достатньо широко багато окремих аспектів розробленого прогнозу. Варто додати, що важливий не лише обсяг опрацьованого матеріалу, але вдалий добір критеріїв верифікації.

Відносна (попередня) верифікація здійснюється переважно на заключних етапах розроблення прогнозу. До основних способів верифікації політичних прогнозів, на думку В. Горбатенка [3, 50], належать: перевірка отриманих результатів повторними або паралельними дослідженнями; опитування експертів-фахівців у певній специфічній галузі, якої найбільше стосуються здійснений аналіз і прогноз; зіставлення вихідних положень із реальною політичною ситуацією; паралельне розроблення прогнозу методом, відмінним від первісного; виявлення і врахування джерел можливих помилок; опосередкована верифікація прогнозу шляхом його зіставлення з прогнозами, отриманими з інших джерел інформації.

Принцип єдності і комплексності забезпечується розробкою взаємоузгоджених документів прогнозування і стратегічного планування розвитку політичної ситуації, окремих суб'єктів політичного життя та їх взаємодії на довго-, середньо- та короткостроковий періоди. Об'єктивна основа цього принципу – єдність відтворювального процесу на макрополітичному та мікрополітичному рівнях. Комплексність документів прогнозування і стратегічного планування досягається шляхом врахування у процесі їхнього складання усіх внутрішніх та зовнішніх факторів, які визначають розвиток об'єкта прогнозування.

Принцип цілі полягає в тому, що усі заходи та дії, які планується вжити для забезпечення інтересів об'єкта прогнозування та його ефективного та якісного розвитку, повинні мати єдиний вектор спрямування, тобто єдину стратегічну ціль.

Із попереднім принципом тісно пов'язаний наступний принцип політичного прогнозування, що пропонується нами – принцип адекватності. Застосування цього принципу має на увазі відповідність заходів із забезпечення розвитку об'єкта прогнозування його

політичним інтересам та національним інтересам держави.

Принцип об'єктивності полягає у тому, що прогнозування і стратегічне планування здійснюється на основі соціологічних досліджень, статистичних даних, експертних опитувань, звітних даних політичного суб'єкта (якщо йдеться, наприклад, про політичну партію) тощо. Такий підхід, по-перше, дає аналітику глибинне емпіричне підґрунтя для здійснення прогнозу, і, по-друге, за рахунок поєднання його (аналітика) суб'єктивних оцінок із наявними об'єктивними даними робить сам прогноз якіснішим та об'єктивнішим.

Принцип рівності полягає в усвідомленні та врахуванні інтересів інших політичних суб'єктів. Очевидно, що ухвалення ефективного політичного рішення як ключового продукту політичного аналізу і прогнозу можливе лише за умов чіткого позиціонування об'єкта прогнозування у політичних часі та просторі, де окрім нього діють та приймають власні рішення інші політичні суб'єкти, із притаманними їм амбіціями та інтересами. Завдання аналітика під час складання прогнозу – визначити ці суб'єкти, встановити їхні мотиви та інтереси, передбачити можливі реакції, варіанти поведінки тощо.

Принцип наукової обґрунтованості спрямований на запобігання “вульгаризації” та примітивізації прогнозу. Він забезпечується розробленням документів прогнозування та стратегічного планування на науковій основі, постійним удосконаленням методології та використанням світового досвіду в галузі прогнозування і стратегічного планування.

Оптимальне врахування та органічне поєднання зазначених вище принципів сприятимуть забезпеченню достовірності поглядів у сфері політичних відносин та прийнятті правильних політичних рішень.

Л І Т Е Р А Т У Р А

1. Рабочая книга по прогнозированию / [ред. *И. В. Бестужев-Лада*]. – М. : Мысль, 1982. – 320 с.
2. *Шевченко В. М.* Опитування громадської думки з політичних питань: можливості та обмеження // *Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства* : зб. наук. праць. – Харків : Видавничий центр Харківського нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна, 2002. – С. 200–203.
3. *Гречанинов В.О.* У секторі безпеки України // *Політика і час*. – 2005. – № 6. – С. 8–17.
4. *Луман Н.* Власть. – М. : Праксис, 2001. – 256 с.

5. *Luhman N.* Zweckbegriff und Systemrationalität: über die Funktion von Zwecken in sozialen Systemen. – Frankfurt am Mein : Suhrkamp, 1999. – 400 s.
6. *Горбатенко В. П.* У смисловому полі модернізаційного дискурсу // Філософська думка. – 1999. – № 4. – С. 35–56.
7. *Михальченко М. І.* Україна як нова історична реальність: запасний гравець Європи. – Дрогобич : ВФ "Відродження", 2004. – 488 с.
8. *Погогрелов О. Ф.* Природа філософського плюралізму // Філософська думка. – 2001. – № 5. – С. 5–18.
9. *Швырев В. С.* Фальсификация // Новая философская энциклопедия : в 4 т. – М. : Мысль, 2000–2001. – Т. 4. – 2001. – С. 42–44.
10. *Моль А.* Социодинамика культуры. – М. : Прогресс, 1973. – 406 с.
11. *Плотинский Ю. М.* Модели социальных процессов. – М. : Логос, 2001. – 296 с.

Ващенко К. О. Критерии определения и принципы осуществления политического прогнозирования.

В статье анализируются принципы осуществления политического прогнозирования.

Ключевые слова: принципы: альтернативности, системности прогнозирования, синергетический, непрерывности прогнозирования, верификации, синтетично-плюралистический, единства и комплексности, цели, адекватности, объективности, научной обоснованности.

Vashchenko K. O. Criteria for determining and implementing the principles of political forecasting.

The principles of political forecasting are analyzed.

Keywords: principles: alternative, systematic prediction, synergetic, the continuity of prediction, verification, synthetic-pluralistic, unity and complexity, purpose, relevance, objectivity, scientific validity.

Слюцинський Б. В.

**ЕТНОНАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ
НАСЕЛЕННЯ ПРИАЗОВ'Я ЯК СПЕЦИФІЧНІ ЧИННИКИ
ЕКОНОМІЧНОЇ АКТИВНОСТІ**

У статті розкрито вплив етнонаціональних особливостей населення українського Приазов'я на різні сфери людської життєдіяльності, зокрема, на економічну. Автор простежує зв'язок між етноментальними особливостями та родом й спрямованістю трудової діяльності (економічною діяльністю).